

סימן קמב

א. אירעו רעות לבעלי בית מסויים אם יש לחוש מלקנות הבית
ב. עניני צוואת ר' יהודה החסיד

לש"ב המופלג וכו' כ"מ שמואל היילפרין
בסמילעוו

הבית הזה מספק חשש סכנה דלחומרא דחמירא מאיסורא ולא מהני אף באיכא למיתלי טפי בדבר אחר ואף דלענין איסורא תולין יותר במצוי, וע"ש במפרש שר"ל אף שאחיו דרים גם באותו מקום ולא מתו בניהם יוכל להיות שהמקום גורם לו שנגזר רק עליו במקום פלוני, ואף שאינו ענין למיתת הבנים מצד המילה שהוא רק מצד חולשתם אבל בקטלנית שהדבר תלוי במזל והרי איכא תקנתא שידורו בבית אחר, ולמה יגרע כשמתו הקונים זה אחר זה מאילו מתו לאדם אחד ב"מ איזה בנים זה אחר זה בדירה אחת, ואף שמצינו בירושלמי שבת [פ"ו הל' ט'] ובר"ה ט"ז ב' לגבי ד' דברים שמבטל גזר דין וי"א אף שינוי מקום ורק דבגמרא דחי לה ואידך ההיא זכותא דא"י הוא דאהניא ליה והכי נקטינן דשיבת חו"ל אינה עולה מן המנין לעשרה שנים שלא ילדה וכיבמות ס"ד א' ובתוס' יע"ש, וגם להיש אומרים היינו מצד הדריים בשכונה ע"ד אוי לרשע ואוי לשכנו כסוף סוכה וע"י (בסוכה) [בברכות] ריש דף נ"ח נתקללה בבל נתקללו שכניה נתקללה שומרון נתברכו שכניה יע"ש ברש"י, ובב"ק צ"ב א' בהדי הוצא כו', וכהא דאיתא בתענית כ"א (ע"א) [ע"ב] בשבכותיה דרב לא הוית דברתא כו', ועוד דלא שייך שינוי מקום רק מצד ד' דהגזירה על האדם במקום הזה שהוא שם בשעת הגזירה כתענית כ"ד ב' בעובדא דרבא זיל שני דוכתיך שני דוכתיה למחר אשכחיה דמירשם פוריה בסכיני, ובירושלמי סו"פ במה אשה שני אתרך פעמים ששינוי השם גורם פעמים [ינוי] המקום גורם, ושם לא היה ע"י התחזקות תלתא זימני רק שע"י דיבורו של רבי יוחנן איתרע מזלא שלא מכר עוד כמ[קודם] שם ולזה היה צריך אותו אדם לשנות מקומו, וע"י בתשובת אדני פז סי' כ"ה ול"ד ובפשיטות דיש נמנעין [מלקרות] שם בן על שם אחיו המת¹ ומשום ריע מזליה, ולא מסתבר

הגיעני מכתבו בדבר שאלתו מקניית הבית שדר שם א"י ונשרף הבית ההוא ובנה על מקומה בית אחר מפואר בהרחבה רק האדון לא האריך ימים בישיבתו בביתו וגם רכושו כלה ונאבד ונמכר הבית ליהודי וגם הוא לא ראה בה סימן לברכה אשר תיכף ירד ממעמדו ולא האריך ימיו ששבק חל"ח בנסיעתו בק"ב, ובאיזה זמן מועט גם אשתו של המנוח שבקה חל"ח, וכעת מוכרים את הבית בפחות משווי, ולזאת מבקש עצתי לחוות דעתי אם כדאי לקנותה ולתלות שהרעות האלה שמצאתם היו ע"פ מקרה ואין שייכות לבית ולמקום ואין ממש בזה ואם נמצא באיזה ספר שמזכיר מענין כזה אשר יש לחוש שהבית והמקום גורם ואין כדאי לקנות אף בחנם, לכתוב שם הספר והמקום הנזכר מזה כי מצפים לתשובתי והסכם דעתי בזה, עכ"ל במכתבו.

ולכאורה היה נראה שהיא שיחת המון וניחוש בעלמא ואטו בקטלנית לדידן דמזל גורם לא יהיה חשש אם מתו כולם בבית אחד כיון שאפשר לתלות מצד דירת הבית אם היה מיתתם במקום אחד ולא מפליג בין דרו כולם בבית אחד או לא, ולמה לא חילקו דבכה"ג לא מיקרי אתחזק לענין קטלנית כיון דמצד המקום בלבד היה מתחזק ואטו נימא דלענין קטלנית ישתנה החשש אם מתו שלשה אנשיה בבית הזה לתלות שהיה מצד סיבת הבית, ואף אי נימא דיותר שכיח לתלות במזל האשה מיתת הבעלים במקום וכמ"ש בספר חסידים סי' רמ"ו שיותר יש לתלות בקריאת שם בניו מלתלות במקום, מ"מ אי נימא דאיכא חשש סכנתא בדירת הבית היה לחוש גם לענין סיבת

1. ע"י להלן בס' קמ"ד בענין זה.

לרשב"ג מקרא אלא כרמב"ן דיהודה ידע ש[נ]ענשו בעוונם וחשש לבל יעשה גם הוא כהם, ויש לעיין במאמרם בני חיי ומזוני במזל תליא ועי' במ"ק [כ"ח א'] בח"א [למהרש"א] ובתוס', ומבואר יותר בתוס' יבמות ריש דף נ' בד"ה מוסיפין לו וע"ש בד"ה משלו, ועי' בח"א שבת קנ"ו וצריך לחלק להא דכתובות [א'], [ואולם למעיין בתשובת הרא"ש כלל נ"ג אות ח' דהטעם דמעיין גורם לא שיין באיש וכן נמי לטעם דמזל גורם דהאשה מזלה רע שאנשיה מתים וכל זה תלוי במזל כי חיי האדם ופרנסתו תלוי במזל אם נולד בשעה שיש לו להיות עשיר או עני, והאשה כלואה בבית ואינה יכולה להתפרנס ע"י עצמה אם לא שהבעל מפרנסה ונגזרו על אשה זו שימותו בעליה כדי שתחיה כל ימיה בעוני ואין מי שיפרנסה, טעם זה לא שיין באיש כי הוא מפרנס את עצמו ואין פרנסתו ע"י האשה, אבל אין לפרש שנולדה האשה באותו מזל שימותו בעליה וכן האיש שנולד באותו מזל שימותו נשיו דלא מצינו זה בגמרא שיהיה תלוי במזל אלא עשיר או עני או אורך ימים וכיוצא באלו אבל להמית אחרים אינו תלו במזל עכ"ל הרא"ש, ולפ"ז ממילא מסולק קושיתו מהא דבני חיי ומזוני במזל תליא] ואכמ"ל, ולפ"ז ממתת האשה אין לתלות במזל להרא"ש וכמו שהסכימו הנובי" והאחרונים ורק מצד מיתת בעלה במקום אחר, ועל זה אנו דנין שאולי גרם מזל מקומו שדר שם ומהכ"ת לתלות למפרע שמצד שהיה דר מקודם בבית הזה מת כיון שאז היה לו חזקת חיים, וגם לדעת ההמון י"ל כמו שחילקו האחרונים לענין קטלנית וכמבואר בבית שמואל [ט' ו'] דאם היה זקן יש לתלות בזקנה, ומכש"כ היכי שלא היה בבריאיותו מתחלה שצידדו להקל מהירושלמי תענית פ"ג [הל' ה'] גבי מפולת ברוב בריאות ולא רעועות, והכ"נ יש לתלות לגבי הראשון מסתמא מצד שנבנה מחדש והיו הכותלים רטובים ולחים שמפסידים לבריאיות אדם חלוש.

ובעיקר דברי הרא"ש בכלל נ"ג סותר דברי עצמו בכלל ל"ד סי' א' בתשובה שכתב מפורש כסברת התוס' דלא אמרין מזל ידיה גרם

ליה שלפ"ז לא יקרא שום אדם בשמו מצד זה, ואף דעיקר דבריו אינם לדינא וכראייתו מפרש"י דברי הימים א' סי' ג' בבני דוד וכמו שהארכתי בכמה ראיות בכבוד הלבנון שנה ו' גליון ד',² ובעליות אליהו³ הביא הרד"ל שהוא בדוק ומנוסה לסגולה לאריכות ימים, ועכ"פ גם לדעתו לא שיין ריע מזליה רק באותו אדם ולא באחרים הקוראים⁴ על שמו, והכ"נ גם בבית ההוא רק לאותו אדם ב"מ ואטו אם אחד ישנה את מקומו בבית אחד והשני בבית הראשון לא יהיה בכלל שינוי מקום, ובספר חסידים סי' רמ"ו אם ראית אדם שאין בניו מתקיימים דע כי השם גורם להם ואם אחיו קורין שם לבניהם אותו שם ולזה אין מתקיימין דע לך שהמקום גורם עכ"ל ובודאי בחדא מחתא מחתינהו שכמו שהשם אינו גורם לכל הנקראים בשם הזה וכן על המקום.

גם עי' בתוס' כתובות ב' ע"ב ד"ה מציא אמרה כו' ואינו יכול לטעון דאדרבא מזלה גרם דהאשה היא שדה של הבעל ואין הבעל שדה שלה, וכ"כ התוס' לקמן ריש דף ע"ז ד"ה אבל במומין גדולים כופין אותו להוציא כו' דגבי איש ליכא למימר דנסתחפה שדהה של האשה כו', ועי' בסנהדרין ע"ד ב' ובפרש"י ותוס' ב"ק ל"ב א' ד"ה איהו קעביד מעשה, ועי' ב"ש אה"ע סי' נ' ס"ק י"ג מתשובת הרא"ש כלל ל"ד יע"ש, ומכש"כ דלא שיין לומר דמזל הבית גורם על האיש אלא דעל האדם נגזר בבית זה ולא לחוש על אדם אחר מצד זה, וגם אם היה תלוי בדירת הבית מצד מזל היה החשש רק על המקום ולא מצד הבית, והרי הכא מקודם שנבנה מחדש לא אירע דבר להדרים, וגם למ"ש בתשובת הרא"ש [כלל נ"ג ח'] מש"כ מזל גורם אין הפירוש שמזל גורם שימותו אנשיה כי מיתת האיש אינו תלוי במזל רק שמזל גורם לחיות בעושר או להיפך והאשה היתה כלואה בבית ומתפרנסת ע"י הבעל מזלה גורם שימותו אנשיה למען תחיה בעוני יעו"ש ובנודע ביהודה מ"ק חאה"ע סי' (צ') [ט'] שצידד בזה להיתר, והך דיהודה [בראשית ל"ח י"א] שאמר פן ימות כאחיו דא"ל משום חזקה כפרש"י בחומש דא"כ יקשה

2. הובא בנספח אות ח'. 3. עי' מה שהביא ממנו בס' קמ"ד. 4. אולי צ"ל: הנקראים.

ונסתחפה שדהו כדאמרינן אם נולדו מומין באשה דהיינו דוקא כשנתארסה כפרק המדיר ע"ה [א'] דדוקא כשנתארסה דאז היא קנין כספו כמו עבדו ושורו וחמורו ותלויה במזלו ולהכי אמרינן נסתחפה שדהו ולא אמרינן מזל רע דידה גרם ותצא בלא כתובה כדאמרינן ברישא שנולדו בו מומין כופין אותו להוציא ונותן לה כתובה לפי שהאשה תלויה במזל האיש הלכך תלינן דמזל רע דידה גרם והיינו דוקא לאחר שנתארסה אבל קודם אירוסין אינה תלויה במזלו והא דאמרינן בריש כתובות ב' חלתה אי מציא א"ל נסתחפה שדהו התם נמי בתר אירוסין איירי דכולהי ההיא שמעתתא מיירי בטענת בתולים שלא תהא באיסור תחתיו אם זינתה קודם החופה ולהכי אמרינן שאם היה לו טענת בתולים היה משכים לב"ד ואינה באיסור תחתיו אם לא שזינתה אחר האירוסין, ועוד דלא שייך לומר הגיע זמן כו' ואוכלת בתרומה אלא בארוסה עכ"ל תשובת הרא"ש, ועי' באהע"ז סי' נ' סעיף ה' בהג"ה דאחר אירוסין נסתחפה שדהו מהרי"ק שורש קע"א וצ"ל שורש ק"א, ומש"כ החלקת מחוקק בס"ק י"ג שהביא ראיה לדין זה דאשכחן גבי מומין דכי נולדו בה משנתארסה חייב ליתן לה כתובה אם כתב לה כו' ולא מצי למימר אדעתא דהכי לא כתבתי לה וכן הוא בתשובת הרא"ש, וראיה זו לא נמצא רק בתשובת הרא"ש לבד, ובב"ש ס"ק י"ג כדמשמע בתוס' הרא"ש צ"ל בתשובת הרא"ש, ובתשובת מוהרי"ק כתב ליה בפשיטות כיון דעדיין לא נתארסה לו שתוכל לומר מזלך גרם מי הוא שיוכל להטיל עליו כו' וע"ש שנסייע ג"כ מתשובת הרא"ש והביא רק מצד אומדנא דמוכח וע"ש באות ב' שכתב ובר מן דין דאפילו היינו מחמירים להצריכה גט משום חומרא דאשת איש (למה) [מ"מ] לא חשבינן לה כארוסה גמורה לענין הקנס עד שנאמר דמזלו גרם לה ענין זה אבל הכא פשיטא שלא נישוא למיעוטא דמיעוטא להחשיב כארוסה ולחייבו בקנס עד שלא יוכל לומר דאדעתא דהכא לא נשתעבדתי דאדרבא ניזול בתר כל הני רבוותא דלא חיישינן להנך סבלונות כו' ומוקי ממונא בחזקת מרי' כו', ועי' בשו"ת הר הכרמל חור"מ סי' ט"ו משש"ב בענין

ונסתחפה שדהו וע"ש בסי' ז', וגם למש"כ התוס' בריש יומא [ד"ה וחכ"א] דיש לחלק בין מיתה בזמן מועט לזמן מרובה וא"ש, ועכ"פ אין חשש אם היה המיתה בהמשך זמן וכמ"ש ג"כ החוות יאיר [סי' קצ"ז] לצדד לענין קטלנית דדוקא בידיע שנחלש והולך תיכף והארכתי במק"א⁵.

ועי' בב"י בטויו"ד סי' קפ"ז ד"ה וכתב הרשב"א בת"ה על ברייתא דרואה דם כו' בכולה גרסינן פעם ראשונה ושנייה ושלישית ורשב"ג הוא דאמר בתרי זימני לא הוי חזקה וקיי"ל כוותיה כו' יע"ש ובד"ה ודע שסמ"ג כתב כו', ועי' בקהלת יעקב מהגר"ע מקארלין בתשובותיו לחאהע"ז סי' ד' שהאריך דעיקר הלכה כרשב"ג דבכל מקום בעינן ג' פעמים וכתוס' יבמות ס"ה ד"ה שבינו לבינה כו' דלמסקנא דבתלתא זימני הוי חזקה גם בנשואין, ובהא דמילה כיון שלא נבלע דמו דהוי סכנה ומת וגם דהטפת דם ברית מצוה כו', ובירושלמי [יבמות ו' ו'] בהך ברייתא דר"נ הבבלי איתא ג' ומלה ומת רביעית הביאתו לפני כו' ואתיא כרשב"ג, ורק חומרא בעלמא שהחמירו בנשואין כרבי ולכן יש לסמוך כל שיש צדדים להקל, ובחולין צ"ה ע"ב בית תינוק ואשה דיש סימן והוא דאתחזק בתלתא זימני, וכיון דאשה ובית הוא ממש דוגמת אשה לענין קטלנית למ"ד מזל גורם ושם הוי תלתא זימני דוקא באותו בית לאותו אדם דוקא וע"ש בתוס' ד"ה כאליעזר כו' (דר"א) [דאליעזר] איך נישוא למ"ד כל האמור בפרשת מכשף כ"נ מוזהר עליו, וי"ל דלא נתן לה הצמידים עד שהגידה לו בת מי היא ואין מוקדם ומאוחר כו', ולולא דבריהם י"ל כפרש"י בחומש שאם לא תשקנו איננה בת גמ"ח ור"ל כמו שמצינו שאמר אליעזר ואף שלא היה סומך ע"ז וכמו ביונתן וכמ"ש התוס' [שם ד"ה וכיונתן] שהוא בעצמו אמר כן רק לזרז את נערו, ולרמב"ם גבי בית תינוק ואשה שמותר משום שלא כיוון מעשיו ולא נמנע מלעשות אלא עשה סימן לעצמו בדבר שכבר היה, ועי' בבאור הגר"א יו"ד (קע"ח) [קע"ט] ס"ק י"א שהאריך דכל שלא עשאו סימן מתחלה ובא מעצמו אין לחוש עליו וע"ז אמרו בית תינוק כו' ר"ל

5. עי' חלק אה"ע סי' י"א.

אע"פ שלא עשאו סימן מתחלה אעפ"כ יש סימן לחוש עליו והוא דאתחזק כו' משא"כ בנחש כיונתן אף בפעם אחת וכדברי הראב"ד וא"צ לדחוקי כהתוס' יע"ש.

ואמנם בספר חסידים סי' תע"ח מפורש דבנכנס בבית שדרו שם ג' אנשים זה אחר זה כו' וכן עיר שאדם דר בה ומתו בניו כו' יע"ש שכתב מקודם אשה לשלישי או לרביעי לא תנשא אם מתו בעליה זאח"ז לאחר שבא עליה ומתו בלא בנים או מיד כמו ער ואונן כו' (והיינו לכל חד כדאית ליה לרבי ורשב"ג) ותינוק שמלו את הראשון והשני והשלישי ומתו אם מל את הרביעי ומת הרי זה עתיד ליתן את הדין (והיינו שאין לחייבו ג"כ בדיעבד רק ברביעי כיון דלכ"ע הוחזק בתלתא זימני) וכיוצא בו אם בנה בית חדש או שנכנס בבית מחדש שמתו בו ג' זאח"ז הרי אם יעכב יותר בבית זה מתחייב בנפשו כו', ומשמע מזה דלא סובר כרבי דבנפשות קיי"ל כוותיה דבתרי הוי חזקה, ואין מקום לכוון בלשונו דכיון דבמיתה מצד המקום דלא שכיח כולי האי אין לחוש בתרי גם לכתחלה לענין שלא יהי' [יה] רשאי לעכב יותר, דמאי שנא כיון דמ"מ חזינן דהוחזקו למות מצד זה וחזינן דשם שכיח היזיקא וכדאשכחן בחולין ק"ה ב' דאותביה באונאי כו', ובמדרש רבה ריש פרשת קדושים [כ"ד ג'] בההוא רוחא כו' ובקה"י מביא כזה שיש דיוורין שיש שם רשות להזיק, ואף שלדינא אין חשש זה נוהג כ"כ בימינו וכתוס' מגילה ג' א' [ד"ה חיישינן] דוקא בשדות כו' יע"ש ובכמה מקומות, ועכ"פ מפשטות דבריו נראה שסובר ג"כ כרשב"ג דבכל מקום בעינן ג' פעמים וכמש"ל מהקהלת יעקב, ועי' ביבמות ס"ה [א'] בוסתות ומועד כרבנן, וע"ש בתוס' [ד"ה נישאת] ואולי י"ל ג"כ דגם רבי לא אמר להחזיק בתרי זימני אלא למיחש כמו בקטלנית אבל לא לאחזוקי בבירור כמו במועד להוציא ממון בעינן תלתא זימני וע"כ לענין ליתן את הדין ברביעי דלענין עונש בעי [ג'] זימני, וכן לענין למיעקר וסת שלא לחוש עוד

ולקבוע וסת דאין ראייה ראשונה מצטרף שאינו חידוש רק הזמן ולא המעשה משא"כ בקטלנית דמיתה יותר שכיחא בנשים ועי' תוס' כתובות (פז"ב) [פ"ג ב' ד"ה מיתה], אבל בבית שמתו בו שאין יודע כמה קצובים ימי חייו ושכן הדרך להיות מע"י מבלין אותו אין הראשון מצטרף ובעי ג' פעמים, ועי' ביומא פ"ז [א'] כיון שעבר עבירה ושנה ושם מתני' דלא כרבי, ולפ"ז צריך לדחוקי במלקות דחובשין אותו בכיפה בתרי זימני כיון דחזינן שעובר במכוון ואינו עוזב דרכו גם ע"י המלקות איתרע בתרי זימני וכיבמות ס"ד [ב'] במשפחת נכפין והוא דאתחזק בתלתא זימני, וצריך לחלק לאחיות דהכא דאיכא הרבה ניזול בתר הבריאים אבל בג' פעמים נתחזק וברור דתרי כמאה והו"ל ספיקא וחיישינן, ולכן בבית שלא מתו כל אנשי הבית לא מתחזק ג"כ רק בתלתא זימני, ועכ"פ גם להספר חסידים שחושש במתו זה אחר זה בבית א' אינו חושש רק בשלש אבל בשנים אין לחוש לדעתו בכל ענין ואין להחמיר יותר ממה שמצינו להדיא בס"ח, ובפרט דלא גרע ממועד לא"י דלא הוי מועד לישראל והכ"נ שיטנא בתרי אומי לא שליט ולא מצטרף להדדי, [ועי' בעיקרי דינים חיו"ד סי' י"ד אות ב' שהאריך בענין דכל מה שהוא לסכנה אין להתיר לצורך מצוה וע"ש בענין צוואת רי"ח, וע"ע בשו"ת שם אריה חיו"ד סי' ל"א בתינוק שמתו שני אחיו מחמת מילה יע"ש"ב, וע"ש בס"י כ"ז דבחשש סכנה מצוואת רי"ח לא הוי שכיח היזיקא דהוא רק חששות רחוקות מדלא הוזכר כלל בש"ס ושאיין לחוש במקום חשש מצוה, ואף בדברים שיש בהם סכנה מ"מ בדבר שהוא מנהגו של עולם אין לחוש יע"ש"ב והיינו ג"כ בכלל מאמרם והאידנא דדשו בו רבים כו', וע"ש שהביא מה ששמע מהרב מו"ה מרדכי מרגליות אבד"ק סטנאב שהיה לו בקבלה מאבותיו אשר באסיפת גדולי הדור שהיה בתוכם א"ז הגאון מהרש"א דיברו על אודות צוואת רי"ח ועמד על רגליו ואמר אני מבני בניו ובצוואה הנ"ל כתוב שלא יקרא איש מזרעו את בנו לא יהודה ולא שמואל ואני זה שמי

6. אולי צ"ל ציורין. 7. ע"פ ברכות י' א' מאי כי אין בלתך אמר רבי יהודה בר מנסיא אל תקרי כי אין בלתך אלא אין לבלותך שלא כמדת הקדוש ברוך הוא מדת בשר ודם מדת בשר ודם מעשה ידיו מבלין אותו, וכאן הכוונה שהבית שהוא מע"י של אדם מבלין אותו.

ובמה שהביא דברי האחרונים בזה ואין רצוני להאריך ביותר בזה כעת.

וראיתי בבכורי [ה]עתים [שנת תקפ"ט] צד ע"א דעת חכמי העמים בענין צרעת הבתים, שלפעמים בין אבני הבנין מלאות מין חומץ נתר והוא מתיר וממוסס חלקי האבן מעט מעט, ומפוצץ לא לבד האבן שבה מעורב כי אם גם האבנים שמסביב יתפוצצו אחת לאחת, וגם החומר (והיסוד) [והסיד] המקשר אבן באבן יותך על ידו וכל קשרי הבנין יתרופפו וינתקו ויושבי הבית בסכנת מות, ובכלל מולידים אידי החומץ הזה נזק גדול לכל בני הבית ולבריאות יושביו, והמכה הזאת שבאבני הבית קורא משה רבינו ע"ה בשם צרעת ומזהיר עליו ומחמיר בה מאד, ואם אמת הדעה הזאת, ויש בה טעם נקבלנה כמצות חז"ל קבל האמת ממי שאמרה עכ"ל, ולזאת צריך לחקור אם לא הונח שם דבר המשחית לבריאות הגוף בכותלי הבנין כשנבנה מחדש ולפי סיבת מיתתם וחולשתם אם יש לתלות בדבר מה.

ואמנם ראוי להזכיר דברי הרמב"ם בתשובת פאר הדור¹⁰ ולישא קטלנית הוא מדוחק על צד הניחוש והפחד שינזקו בהם הגופות החלשים, ואין חילוק בזה בין אוכל מבישא דאסיר גינאה [שבת פ"ב א'] כו' יע"ש באורך, וזהו בכלל מאן דקפיד כו' והיינו שמפחד ביותר בטבעו והיותו חושש לזה בדמינו וכ"כ הירושלמי סו"פ ו' דשבת כל המנחש סופו לבוא עליו מ"ט כי לא נחש ביעקב יע"ש, ובהוריות י"ב א' דלמא חלשה דעתיה ומיתרע מזליה יע"ש בפרש"י, ולכן אם אין בני ביתו נותנין כ"כ על לבבם ושיספיקו דברי להסיר פחדם שלא ישיתו לב לדברים מבהילים שיש בהם חשש נחוש אחרי שישמעו שמהדין אין ראוי לחוש לזה ושאין שום חשש זולת מצד שחלושי הדעת מפחדים בזה, ובלא"ה אינו נוגע לבית הבנוי מכבר ורק להשגיח אם אין שום סיבה לתלות ברטיבות וליחות הבית ובאופן שישגיחו עכשיו אם אין צנור מים מקלח בתוך הבית לרופף את כותלי הבית ולהרטיבים

שמאל ושם אבי יהודה, וכתב כי מה שהקפיד על שמות אלו כי הרב בעצמו היה שמו יהודה ושם אביו שמאל הנקרא ר' שמואל [אל] הנביא כמ"ש במדר הדרות [ד' אלפים תתק"ל] בהמעשה מקשידת התפילין ובספרו סי' רמ"ד כתב כי יש שם פלתי שכל מי שנקרא אחריו לא יצליח [וראה וידע בהכנסתו] כי לא יצליחו בניו אחריו אם יקראו על שמם, והמהרש"א ואביו אפשר לא נקראו בשמות אלו על שמם דעיקר הקפידא דלא [לקרות] על שמם עכ"ד, ואף שמצינו כה"ג בתוס' שבת י"ב [ב] בד"ה שבנא וכמו שהארכתי שם בספרי זכ"י והא דלא מסקינן בשמם היינו כשמכונין להזכיר על שמם וכמו"כ כ"ה ב' אסיקו ליה חנן על שמה, וכה"ג בפרק אלו טריפות [מ"ז ב'] בעובדא דרבי נתן הבבלי, וזה מוכרח גם לשיטת התוס' דתרי שבנא הוי יע"ש"ב, אבל העיקר כמ"ש בעצמו בכמה ענינים שהצוואה היה רק לבניו ולא לדורות הבאים אחריהם וכמו"כ שכתב ג"כ הנוב"י מסברת עצמו ליישב דבריו במ"ת חאה"ע סי' ע"ט ורק היכי שכתב בפירוש שהוא לכל אחד כההיא [צוואת ר' יהודה החסיד אות נ"א] דלא ידור כהן ברעניגשבורג ולא אלעזר ואף שהוא בעצמו לא היה כהן ולא נודע שהיה לו בן בשם זה, ואולי היה נודע לו שיש מקומות מוחזקים בטומאה שם וכן שאר הענינים המפליאים מי ששמו אלעזר וכן לא ידורו איש ואשה באוגשבורק ולא ידור רב בהיילבורג, הדבר יותר קרוב בעיני שהיה לו ענינים ידועים מהעכו"ם שהיו שם שהיו מבקשים לעשות עלילות ושיש חשש סכנה מטעם זה במינוי רב ולפעמים גם בדירת ישראל ולפעמים שהיה להם בלבבם על אחד שהיד מוחזק בשם זה ומי ששמו כן וידור שם יסתכן, ועכ"פ אין לכלול כל הענינים מהצוואות יחד וללמוד גם מה שהיה נראה לו מדינא או משום שאר חשש ומ"מ רוב הענינים לא נאמרו רק על זמנו שהיה לו טעמים ידועים דלא נהיגי האידנא ואכמ"ל, ועי' בשו"מ תליתאה סי'⁹ ונדפס ג"כ בתבונה סי' כ"ג בענין אחיות מחזיקות אי סגי בתרי זימני או בתלתא ומש"כ לחלק בזה

8. ר"ל כעין מש"כ הנודע ביהודה, שהנוב"י כ' להדיא שציווה לזרעו לדורי דורות רק שלא ציווה לעלמא, ורבינו כ' שגם לזרעו לא ציווה אלא לבניו בלבד. 9. בכת"י נשאר מקום ריק עבור כתיבת החלק והסי'. לא מצאנו התשובה בחוברת תבונה או בשו"מ. 10. סי' קמ"ו. מעורב כאן נוסח המובא בשו"מ מהר"ם אלשקר סי' ע"ט.

כל מי שאינו מנחש מכניסין אותו [ל]מחיצתו לפני מלאכי השרת ומה טעם כעת יאמר ליעקב ולישראל מה פעל קל וכירושלמי שבת ס"פ במה אשה, ובכל זאת טוב לשאול ולחקור אם לא נטל הקונה הבית את המזוזות מהבית שדר בו מקודם בשכירות כב"מ ק"ב א' מעשה באחד שנטלה בידו והוציא כו' ומסתמא יש לתלות שעשה כן ובפרט אם יתברר שעשה כן אשר זאת לבד יספיק להסיר הפחד מבני ביתו, ומ"מ מהראוי שלא לעשות דבר בלתי הוראת הרב דעירו אשר כן מהראוי מצד הדרך ארץ, אם כי אין זה בגדר שאלה ויוכל להראות לו גם את מכתבי הלזה וכתבונתו כן יעשה.

שאולי קלקלו בעת שחזרו לבנותו אשר בהכרח להשגיח לתקנו עתה, ועל אופן הזה כשבני ביתו אינם מחלושי הדעת שמפחדין מחששות של הבל אזי יזכה במקחו ויקנה הבית למז"ט, ויחנך הבית באמירת ד"ת וכמ"ש הים של שלמה פ"ז דב"ק סי' ל"ז דבסעודת חנוכה הבית הוא דרך ריעות כו' אבל מי שהוא ירא אלקים ורוצה לחנך ביתו בתורה ובמצוות וליתן שבח למקום כו' ולדרוש בו מעין המאורע שפיר הוא סעודת מצוה, ועי' בבאר שבע [סי' ע'] מהירושלמי דסוטה דבחו"ל לא הוא סעודת מצוה לגבי עורכי המלחמה, ועי' בשו"ת בית אברהם סי' ט"ז שהאריך בזה, ועי' בעיקרי דינים חיו"ד סי' ל"ו אות מ"ז בהגהות הד"ט, ויקריים בו

סימן קמג

בנידון צוואת ר' יהודה החסיד בהשתוות השמות בחתן בשם חמיו או שמות המחנות

תע"ז כתב מפורש בענין השתוות השמות רק כשהמה משולשים שנשאו אשה בשם אחד, וכבר הערותי בספרי זכ"י לברכות מ"ד א' במש"כ בהשוואת שמות המחנות שהוא נגד הגמרא בברכות מ"ב א' רב יהודה הוא עסיק לבריה בי רב יהודה בר חביבא, ומש"כ בחתן בשם חמיו מפורש להיפך בסוטה י' ע"ב שמואל סבא חמוהי דרב שמואל בר אמי⁴, ובמנחות כ"ט ב' רמי בר תמרי דהוא חמוהי דרמי בר דיקולי, אך בהרא"ש בהלכות קטנות בהל' ס"ת סי' ט"ו רמי בר דיקולי דהוא רמי בר תמרי וע"ש במעדני יו"ט ס"ק ה' שכך היא גירסת הרי"ף ומשמע ששם אחד הוא אלא שכונת קצת היו לקראו בשם אילן הדקל וכונת קצת על

בשנת תרל"ג

עוד להנ"ל

מכתבו מיום ב' ר"ח טבת הגיעני, וע"ד שאלתו
בשידוך המדובר לנכדו שהושוו בנתינתו ובהחזקה על שולחנם והשידוך מאד נעלה בכל הפרטים רק שם המחנות אבי הכלה כשמו של החתן ונתיישבו בדעתם לשאול עצתי אם לחוש לזה, בנידון¹ צוואת ר' יהודה החסיד בהשתוות השמות בחתן בשם חמיו², כבר ידוע דברי הנודע ביהודה תנינא חאה"ע סי' ע"ט שבהכרח שהיה הצוואה בענינים אלו רק לזרעו, וכן מבואר בלשונו למעיין שם, ועי' בשו"ת חת"ס חאה"ע סי' ק"ט³, ובשב יעקב חאה"ע סי' כ"ג, ובספר חסידים סי'

1. רבינו כתב עוד בענין זה בכבוד הלבנון שנה שישית גליון ב', ומובא בנספח ר'. 2. נוסף בין השורות: ועי' שו"ת בית שלמה מהד"ב יו"ד ח"ב ס"ס ק"ו. וספר כתונת יוסף מהג"ר יוסף משה חתן בעל שורש יוסף וחק יוסף ע"כ. אין לזה עוד המשך או התחלה אבל לכאורה בא להראות שלא הקפידו על שם חתן כשם חותנו. אמנם בספר כתונת יוסף [נדפס בספר תולדות אברהם] מבואר שגם כתנת יוסף הוא ממחבר שרש יוסף ולא מחתנו, וכ"כ בשם הגדולים, ספרים מערכת ת' אות קל"ח. [זה ששמו היה יוסף משה נזכר בעמוד השער של תולדות אברהם, וכן הובא בכמה ספרי ביבליוגרפיה, אבל בשרש יוסף וחק יוסף וגם בדברי ההסכמות והקדמת בן המחבר לכתנת יוסף הוזכר שמו כיוסף בלבד, וכן הובא בשה"ג הנ"ל]. 3. אולי צ"ל חכמת אדם כלל קכ"ג י"ג, וכמו שהביא בזכ"י על ברכות. 4. נוספו בין השורות [בלי מקום מסוים]: ועי' שו"ת השיב משה חאה"ע סי' ס"ט בשמות המחנות (ובס"ט) בהשתוות בשם קודש ויש לו ג"כ עוד כינוי שנקרא בפ"כ יעש"ב. ועי' בעיקרי דינים באו"ח סי' י"ט אות כ"ו בענין צוואת רי"ח בשתי אחיות, וע"ש ב"א במפרש, ובבאר אליעזר [יבמות צ"ט א'] משש"ב.